

МОНІТОРИНГОВІ ЗАХОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

A Розглядається досвід, накопичений сучасною практикою трудового навчання для здійснення комплексного вивчення проблем методики моніторингу навчальних досягнень учнів з трудового навчання. Аналіз моніторингової інформації щодо початкових досягнень учнів, виявлення слабких місць у процесі трудового навчання визнано дієвим засобом удосконалення трудової підготовки учнів основної школи. Моніторинг навчальних досягнень учнів із трудового навчання визначено як систему спеціально організованого та цілеспрямованого збору, зберігання та оброблення інформації щодо діагностування та прогнозування динаміки змін ключових і предметних компетентностей учнів відповідно до вимог усіх зацікавлених сторін для наукового обґрунтування необхідності прийняття управлінських рішень щодо створення оптимальних умов трудового навчання та підвищення його ефективності. Завдання моніторингу навчальних досягнень учнів із трудового навчання обумовлені інформаційною, діагностичною, прогностичною, управлінською, організаційно-методичною та оптимізаційно-адаптивною функціями, які ним виконуються та підпорядковуються кінцевій меті з оптимізації умов та підвищення ефективності трудового навчання в школі. Аналізуються етапи моніторингу навчальних досягнень учнів для обґрунтування педагогічних впливів щодо вдосконалення трудової підготовки учнів. Визначено критерії та алгоритм оцінювання сформованості предметних і ключових компетентностей учнів із трудового навчання. Описано моніторингові заходи з виявлення рівнів навчальних досягнень учнів із трудового навчання, спрямовано на спеціально організований процес компетентнісно-орієнтованого трудового навчання, зорієнтованим на ринок освітніх послуг та забезпечення взаємовідповідності результатів трудового навчання діючим вимогам, встановленим державними стандартами базової і повної середньої освіти. Вдосконалення трудової підготовки учнів у школі засобами зовнішнього та внутрішнього моніторингу навчальних досягнень учнів доцільно здійснювати шляхом оцінювання як результатів навчальних досягнень учнів, так і процесу трудового навчання, контролюючи рівень сформованості предметних і ключових компетентностей учнів і процес організації трудового навчання вчителями трудового навчання.

Ключові слова: моніторинг; трудове навчання; навчальні досягнення; учні; основна школа

S Lysenko Larisa. Monitoring to improve the labor training of secondary school pupils.

The article deals with the experience gained by modern practice of labor training used for the implementation of a comprehensive study of the problems of methods for monitoring pupils' achievement in labor training. Analysis of monitoring information on pupils' initial achievements, identification of lacks in the process of labor training is recognized as an effective means of improving the labor training of secondary school pupils. Monitoring of pupils' academic achievements in labor education is defined as a system of specially organized and targeted collection, storage and processing of information for diagnosing and forecasting the dynamics of changes in key and subject competencies of pupils according to the requirements of all stakeholders and increases its efficiency. The tasks of monitoring pupils' academic achievements in labor education are determined by informational, diagnostic, prognostic, managerial, organizational-methodical, and optimization-adaptive functions performed by them and subordinated to the goal of optimizing conditions and improving the effectiveness of labor education at school. The stages of monitoring pupils' academic achievements are analyzed to substantiate the pedagogical influences on improving pupils' labor training. Criteria and algorithm for assessing the formation of subject and key competencies of pupils in labor training are defined. Monitoring measures to identify the levels of academic achievement of pupils in labor training, aimed at a specially organized process of competence-oriented labor training, focused on the market of educational services and ensuring compliance of labor learning outcomes with current requirements established by state standards of basic and complete secondary education. Improving the labor training of pupils in schools by external and internal monitoring of pupils' achievement should be done by assessing the results of pupils' achievement and the process of labor learning, controlling the level of subject and key competencies of pupils and the organization of labor training by teachers.

Key words: monitoring; labor training; educational achievements; pupils; secondary school

Лисенко Лариса Петрівна, аспірантка кафедри теорії та методики технологічної освіти, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка; директорка, учителька трудового навчання та технологій, Кибинська гімназія Миргородської міської ради Полтавської області, Україна

Lysenko Larisa, graduate student of the Department of Theory and Methods of Technological Education, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University; Director, teacher of labor education and technology, Kybyn gymnasium of Myrhorod city council of Poltava region, Ukraine

E-mail: lara160468@gmail.com

Актуальність проблеми. Важливі зміни у ЗСО та технологічній освітній галузі, за вимогами Нової української школи, державних стандартів базової і повної загальної середньої освіти та Типових освітніх програм для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, обумовлюють необхідність наукового обґрунтування нових концептуальних

підходів до розроблення навчально-методичного забезпечення трудового навчання в школі.

Специфіка трудової підготовки учнів основної школи визначається основними положеннями Концепції технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України [8], основними положеннями технологічної освіт-

ної галузі Державного стандарту базової середньої освіти [5] та оновленою структурою технологічної підготовки учнів 5–9 класів, осучасненням теоретико-методичних засад проведення уроків трудового навчання відповідно до тенденцій оновлення технологічної освітньої галузі, інтеграційними процесами різних освітніх галузей і навчальних предметів, змістом роботи вчителя з прийняття організаційних, планувальних, управлінських рішень щодо технологічної підготовки школярів на основі здійснення моніторингу їхніх навчальних досягнень із трудового навчання в школі.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Відсутність моніторингу навчальних досягнень учнів виступає однією з основних причиною недоліків у засвоєнні учнями навчального матеріалу, оскільки в цьому разі не забезпечується зворотній зв'язок у навчальній діяльності зі своєчасного отримання об'єктивної інформації з питань позитивних і негативних складників динаміки оволодіння кожним учнем навчальним матеріалом [9, с. 3].

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Прогрес сучасного виробництва, техніки та технологій забезпечується оптимальною інтеграцією розумового та практичного складників праці людини, обумовлюючи поєднання в теорії та методиці трудового навчання практичний і теоретичний аспекти, які в процесі трудового навчання органічно поєднуються, зберігаючи відносну самостійність в організаційному відношенні.

Маючи багатокomпонентний складний об'єкт дослідження, теорія і методика трудового навчання системно досліджує складники завдань, змісту, методів, засобів і форм організації трудового навчання в їхній взаємозалежності та взаємозв'язку. Результатом оволодіння учнями змістом навчального предмету сьогодні, за компетентнісним підходом в освіті, визначається не тільки теоретична обізнаність, а й набуття вмінь щодо практичного вирішення різних проблем життєдіяльності [7].

Сукупність принципів компетентнісного підходу, які визначають зазначені складники методики трудового навчання, зорієнтовані також і на оцінювання результатів навчання учнів. Оціночний принцип спрямовує діагностику освітніх результатів на визначення рівнів опанування учнями навчальним матеріалом і набуття практичного досвіду на кожному етапі навчання [1, с. 151].

Досвід, накопичений сучасною практикою трудового навчання, виступає надійним підґрунтям для здійснення комплексного вивчення проблем методики моніторингу навчальних досягнень учнів із трудового навчання. У процесі трудового навчання, як і в будь-якому іншому процесі трудової діяльності людини В. Гусев і Л. Даннік [3, с. 7–9] виділяють, поруч із цілепокладанням, проєктуванням і виконанням технологічних операцій, опосередковану діяльність зі збору та аналізу інформації про перебіг процесу праці, оцінювання ефективності всіх його елементів і функцій, даючи інформацію для прийняття управлінських

рішень щодо коректування як самого трудового процесу, так і дій його головного агента – людини праці. Таке відстеження ефективності трудового навчання та виховання для визначення їхньої відповідності запланованим результатам передбачає систематичний збір інформації про навчальні досягнення учнів із наступним аналізом та застосуванням у педагогічній організаційно-управлінській діяльності. І хоча такі моніторингові заходи не входять до безпосередніх навчально-виховних впливів, проте є невід'ємним складником сучасного освітнього процесу в ЗЗСО, утворюючи його матеріальний вимірник.

Метою статті є визначення етапів моніторингових заходів із виявлення рівнів навчальних досягнень із трудового навчання для вдосконалення трудової підготовки учнів основної школи, обґрунтування критеріїв та алгоритмів оцінювання сформованості предметних і ключових компетентностей учнів із трудового навчання.

Викладення основного матеріалу. Дієвим засобом удосконалення трудової підготовки учнів основної школи нині вбачається аналіз моніторингової інформації щодо початкових досягнень учнів, виявлення слабких місць у процесі трудового навчання. Узагальнення статистичної інформації дає змогу отримати висновки, зорієнтовані на усунення існуючих проблем у трудовій підготовці учнів і розробити рекомендації для корекції організації та методики трудового навчання у вигляді прийнятих управлінських рішень. Розроблення заходів корекційних впливів повинна включати обговорення результатів моніторингу навчальних досягнень школярів під час засідань методичних об'єднань учителів, усіх учасників освітнього процесу, які можуть впливати на його перебіг трудового навчання в школі. Ці заходи визначатимуть спрямованість моніторингових заходів на спеціально організований процес компетентнісно-орієнтованого трудового навчання.

З точки зору орієнтації моніторингу на ринок освітніх послуг закладів середньої, передвищої та вищої професійної освіти, як дієвий засіб ми розглядаємо врахування аналізу результатів зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень учнів, досліджень, проведених у рамках PISA та TIMSS із метою створення умов для успішної адаптації випускників закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) до існуючого ринку освітніх послуг.

Забезпеченню взаємовідповідності результатів трудового навчання діючим вимогам, встановленим державними стандартами базової і повної середньої освіти сприятиме розроблення заходів щодо мінімізації чи подолання негативних впливів на досягнення учнів із трудового навчання. Аналіз ходу та результатів моніторингових досліджень передбачає обґрунтування кола питань щодо вдосконалення подальших моніторингових заходів, узагальнення та впровадження позитивного досвіду, здобутого в ході їхнього проведення.

Довготривале поетапне здійснення моніторингових дій закладом освіти робить можливим використання раніше

напрацьованих організаційно-методичних моніторингових матеріалів, у яких із часом будуть уточнені показники та критерії оцінювання навчальних досягнень учнів із трудового навчання. Різниця в інтерпретації здобутих моніторингом даних у різних ЗЗСО робить необхідним напрацювання єдиних підходів до моніторингового інструментарію з визначення навчальних досягнень учнів із трудового навчання на рівні шкіл територіальної громади, області та країни.

Моніторинг навчальних досягнень учнів, за Н. Лісовою [9, с. 6–10] включає такі етапи:

– підготовчий етап: вибір навчальних предметів для моніторингового дослідження; визначення його тривалості (періодичності) без шкоди нормальному режимові роботи ЗЗСО; планування дослідження на семестр (навчальний рік); позитивна мотивація учасників моніторингових заходів на отримання достовірних результаті; обґрунтування термінів проведення моніторингового дослідження за запланованими графіками здійснення контрольних заходів; визначення нормативних вимог до навчальних планів, програм, критеріїв і показників оцінювання предметних навчальних досягнень та сформованості загальнонавчальних умінь учнів;

– практичний етап: розроблення форми та змісту банку завдань для оцінювання навчальних досягнень учнів; здійснення моніторингових заходів; аналіз та інтерпретація отриманої інформації;

– підсумковий етап: статистичне оброблення та узагальнення здобутої інформації; формулювання висновків та прийняття управлінських рішень;

– розроблення технологій корекційних впливів: здійснення додаткових контрольних моніторингових вимірювань; доведення отриманих результатів до всіх зацікав-

лених осіб та їхнє обговорення; врахування результатів та аналітичних звітів за результатами ЗНО, досліджень за програмами PISA та TIMSS тощо; розроблення та впровадження заходів щодо подолання негативних впливів і виявлених у ході моніторингу недоліків;

– прогнозування педагогічної діяльності на подальший період: аналіз перебігу моніторингового дослідження (методів, форм організації, засобів) та обґрунтування напрямів і перспектив наступних моніторингових досліджень.

Вивчення рівня сформованості предметних компетентностей є важливою передумовою для обґрунтування педагогічних впливів щодо їхнього подальшого розвитку в учнів.

Згідно з Національним звітом за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 [11] здатність учнів до практичного застосування набутих предметних знань, умінь і ставлень повинна ґрунтуватися на низці складників компетентності:

– предметні знання та їхні наукові основи;
– уміння та навички, набуті під час навчання в школі, що формують здатність до розпізнання учнями проблем, які можуть бути вирішені із застосуванням цих знань і вмінь;
– ціннісні ставлення у вигляді проявів інтересу до предметного навчання в школі, розуміння цінності набутих знань і вмінь, відповідальне ставлення до початкової діяльності.

Для здійснення науково-обґрунтованого управління трудовим навчанням і методичною роботою із цього предмету, за Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти [4] складено діагностичну таблицю основних трудових знань, умінь і ціннісних ставлень учнів, задекларованих освітньою галуззю «Технології» (табл. 1):

Таблиця 1

Предметні знання, вміння та ціннісні ставлення учнів із трудового навчання

№ з/п	Види та характеристика знань, умінь і ціннісних ставлень
1.	Знання теоретичних основ технічної та художньої творчості, основ проектування, розуміння вимог майбутньої професії та власних здібностей.
2.	Уміння використовувати в проектно-технологічній діяльності методів творчого пошуку, сучасних і традиційних методів оброблення конструкційних матеріалів для створення виробів, починаючи від творчого задуму до його практичного втілення, здійснювати аналіз професій на ринку праці.
3.	Виявлення ціннісних ставлень до художньої та технічної творчості під час виконання творчих проєктів, до вибору майбутньої професії за власною освітньою траєкторією.
4.	Уміння оцінювати функціональні та естетичні властивості проєктованих виробів, власних можливостей щодо працевлаштування за отриманою в майбутньому професійною освітою.

Моніторингові заходи із трудового навчання зорієнтовані на забезпечення всіх учасників освітнього процесу достовірною та надійною інформацією щодо навчальних досягнень учнів із метою коригування та вдосконалення організації та методики трудового навчання в школі.

Тестовими технологіями оцінювання ключових і предметних компетентностей учнів основної та старшої школи [13, с. 84] пропонуються наступні критерії оцінювання сформованості компетентностей: форма виконання дій; їхня усвідомленість; опанування формами виконан-

ня дій; розгорнутість і повнота дій; готовність до здійснення узагальнень; рефлексія щодо вибору прийомів виконання дій.

Оцінювання результатів освітньої діяльності у формі сформованих компетентностей, за Г. Голуб [2], здійснюється за таким алгоритмом: визначення компонентного складу окремих компетентностей; вибір для оцінювання кожного її складників видів навчальної діяльності, що характеризуватимуть рівні сформованості в учнів компетентності; за діяльнісним підходом розробити вимоги до навчальних досягнень учнів за кожним ступенем ЗЗСО.

Аналогічний діяльнісний підхід для формування та оцінювання ключових і предметних компетентностей, як освітнього результату, Т. Іванова [6] пропонує здійснювати у практичній діяльності за схожою послідовністю: визначення складників компетентності; підбір для виділених складників видів навчальної діяльності, за якими оцінюватимуться рівні сформованості набутих компетентностей; обґрунтування засобів діагностики здатності учнів застосовувати набутих знань, умінь і навичок на практиці; характеристика діагностичних показників і критеріїв.

Поділяємо думку П. Нежнова, У. Карданової, Б. Ельконіна [12] стосовно того, що результати шкільної освіти повинні діагностуватися не за обсягами опанованої учнями навчального матеріалу за темами шкільних предметів, а за рівнями усвідомлення та осмислення того, що було учнями вивчено.

Як зазначає І. Єгорова, моніторинг навчальних досягнень, що має логічно-обґрунтовану схему, конкретні цілі та дає можливість після його проведення зробити конкретні висновки, необхідні для прийняття управлінських освітніх рішень і сприяє визначенню шляхів їхньої реалізації, перебільшує коефіцієнт корисної дії, ніж традиційне проведення поточного, тематичного і підсумкового контролю успішності предметного навчання учнів [10, с. 92].

Оформлені результати щорічних моніторингів навчальних досягнень учнів у вигляді зведених табличних даних забезпечують виявлення динаміки успішності оволодіння навчальними предметами як кожним окремих учнем, так і в цілому класом, сприяють здійсненню порівняльного аналізу щорічних навчальних досягнень за окремими навчальними предметами, дають змогу об'єктивно оцінювати існуючий рівень професійної кваліфікації вчителів.

Зацікавленість учасників освітнього процесу (батьків, учителів, учнів, закладів освіти вищих рівнів, суспільства) в отриманні якісних рівнів навчальних досягнень предметного навчання учнів має специфічно різні значення: як відповідність запитам ринку освітніх послуг, спеціально організованому процесу компетентісно-орієнтованого трудового навчання та забезпечення взаємовідповідності результатів трудового навчання діючим вимогам, встановленим державними стандартами базової і повної серед-

ньої освіти. Як бачимо, погляди на якість і рівні навчальних досягнень учнів ЗЗСО, які надають освітні послуги та їхніх споживачів мають певні розбіжності.

Тому моніторингові заходи з виявлення рівнів навчальних досягнень учнів із трудового навчання спрямовуються нами на спеціально організований процес компетентісно-орієнтованого трудового навчання, орієнтуються на ринок освітніх послуг, забезпечення взаємовідповідності результатів трудового навчання діючим вимогам, встановленим державними стандартами базової і повної середньої освіти.

Моніторинг навчальних досягнень учнів із трудового навчання є системою спеціально організованого та цілеспрямованого збору, зберігання та оброблення інформації щодо діагностування та прогнозування динаміки змін ключових і предметних компетентностей учнів відповідно до вимог усіх зацікавлених сторін для наукового обґрунтування необхідності прийняття управлінських рішень щодо створення оптимальних умов трудового навчання та підвищення його ефективності. Зазначені у сформульованому нами визначенні завдання моніторингу навчальних досягнень учнів із трудового навчання обумовлені тими функціями, які ним виконуються та підпорядковуються кінцевій меті з оптимізації умов і підвищення ефективності трудового навчання в ЗЗСО.

До таких функцій відносимо:

- інформаційну – збір, зберігання та оброблення інформації щодо динаміки змін ключових і предметних компетентностей;
- діагностичну – реєстрація стану сформованості ключових і предметних компетентностей учнів із трудового навчання;
- прогностичну – виявлення перспективних напрямів подальшого формування ключових і предметних компетентностей учнів відповідно до вимог усіх зацікавлених сторін;
- управлінську – наукове обґрунтування необхідності прийняття відповідних рішень щодо створення оптимальних умов трудового навчання та підвищення його ефективності;
- організаційно-методичну – побудова цілісного процесу трудового навчання, виховання та розвитку учнівської молоді;
- оптимізаційно-адаптивну – з підвищення якості навчальних досягнень учнів із трудового навчання, максимально використовуючи наявні позитивні його сторони та мінімізуючи в реально можливих межах негативні наслідки існуючої ситуації.

Визнаючи тестування сформованості предметних і ключових компетентностей учнів одним із визначальних методів діагностування навчальних досягнень учнів із трудового навчання, ми не зводимо моніторингові заходи лише до цього, а визнаємо необхідність комплексного розгляду всіх напрямів діяльності ЗЗСО, що впливають на покращення

щення рівня навчальних досягнень учнів із цього навчального предмету.

Застосування моніторингових технологій із поетапного вивчення процесу трудового навчання в школі дає змогу переконатися в оптимальності здійснення кожного його етапу, сприяє попередженню появи негативних результатів навчальної діяльності, гарантує їхню якість та успішність управління освітнім процесом.

Моніторинг навчальних досягнень учнів із трудового навчання може здійснюватися безпосередньо в ЗЗСО у вигляді внутрішнього моніторингу або зовнішніми установами та організаціями у формі зовнішнього моніторингу. У процесі трудового навчання оцінюванню підлягають не лише результати навчальних досягнень учнів, а й процес діяльності ЗЗСО стосовно контролю та управління освітньою діяльністю.

Отже, вдосконалення трудової підготовки учнів у школі засобами зовнішнього та внутрішнього моніторингу навчальних досягнень учнів доцільно здійснювати шляхом оцінювання як результатів навчальних досягнень учнів, так і процесу трудового навчання, контролюючи рівень сформованості предметних і ключових компетентностей і процес організації трудового навчання вчителями трудового навчання.

Водночас, визнаючи безпосередній зв'язок між рівнем професійно-педагогічної діяльності вчителів і рівнем навчальних досягнень учнів із трудового навчання, вважаємо за необхідне застерегти від найлегшого та очевидного, на перший погляд, але дещо спрощеного способу визначення ефективності професійно-педагогічної діяльності вчителів трудового навчання лише за рівнем навчальних досягнень учнів із цього шкільного предмету або ЗНО. ЗЗСО і вчителі трудового навчання, будучи лише окремими складниками базової середньої освіти, які не можна характеризувати як виключно найважливіші серед інших чинників впливу на рівень навчальних досягнень учнів. Оцінюючи діяльність учителя трудового навчання з точки зору контролю якості навчальних досягнень учнів, треба усвідомлювати, що цей вид впливу є меншим за внутрішню мотивацію до навчання, індивідуальні здібності, нахили чи сімейне оточення учнів.

Сучасний підхід до оцінювання результативності трудового навчання ґрунтується на визнанні моніторингу навчальних досягнень учнів як провідного складника оцінювання та управління процесом навчання в школі. Визначаючи підходи та критерії оцінювання навчальних досягнень у ході організації та проведення моніторингових заходів треба включати до спектру діагностики видів навчальної діяльності ЗЗСО оцінювання управлінських заходів, освітньої діяльності вчителів та навчання учнів [там само, с. 95].

Висновки з даного дослідження. Щосеместрове проведення внутрішніх і зовнішніх контрольних моніторингових зрізів навчальних досягнень учнів та аналіз отриманих ре-

зультатів, оформлених у вигляді зведених таблиць даних, забезпечує можливість визначення динаміки успішності оволодіння окремими учнями й класами трудовим навчанням, порівняння за навчальними роками навчальних досягнень із цього предмету, об'єктивно оцінювати рівень кваліфікації та визначати шляхи підвищення якості професійно-педагогічної діяльності вчителів та інших посадових осіб із забезпечення освітнього процесу та розробляти прогнози щодо подальшої організації вивчення трудового навчання в ЗЗСО.

Подальші конкретні науково-методичні пошуки потрібно спрямувати на визначення критеріїв, показників і рівнів оцінювання навчальних досягнень, які підлягають моніторингу, розроблення методичного забезпечення моніторингу навчальних досягнень учнів 5–9 класів із трудового навчання

Список використаних джерел

1. Букатова О. М., Федорова О. В., Яренчук Л. Г. Застосування сучасних методів і освітніх технологій для забезпечення якості освітнього процесу в загальноосвітніх закладах у контексті трудового навчання та технологій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 69. Т. 1. С. 150–156.
2. Голуб Г. Б., Коган Е. Я., Прудникова В. А. Парадигма актуального образования. *Вопросы образования*. 2007. № 2. С. 20–42.
3. Гусев В., Даннік Л. Перспективи радикального вдосконалення системи трудового навчання учнів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2008. № 5–6. С. 5–7.
4. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. URL : <http://zakon2/rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF> (дата звернення: 09.12.2021)
5. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/nps/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 11.12.2021).
6. Иванова Т. В. Компетентностный подход. *Стандарты и мониторинг в образовании*. 2004. № 1. С. 19–25.
7. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році. URL: https://drive.google.com/file/d/18ty4ez868XVjZW_VVT-c-1YjRvriZ02h/view (дата звернення: 15.01.2022).
8. Коберник О., Сидоренко В. Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України (проект). *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2010. № 6. С. 3–11.
9. Моніторинг навчальних досягнень учнів : методичні рекомендації. Черкаси : ЧОІПОП, 2010. 32 с.
10. Моніторинг та оцінювання якості освіти : навч.-метод. посіб. до курсу / авт.-упоряд. І. В. Єгорова. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2021. 141 с.
11. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт.: М. Мазорчук та ін.; Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с.
12. Нежнов П. Г., Карданова У. Ю., Ельконин Б. Д. Оценка результатов школьного образования: структурный подход. *Вопросы образования*. 2011. № 1. С. 26–43.
13. Тестові технології оцінювання ключових і предметних компетентностей учнів основної і старшої школи : монографія / за ред. О. І. Ляшенка, Ю. О. Жука. Київ : Педагогічна думка, 2014. 200 с.

Reference

1. Bukatova, O. M., Fedorova, O. V., & Yarenchuk, L. H. (2020). Zastosuvannya suchasnykh metodiv i osvitnikh tekhnolohiy dlya zabezpechennya yakosti osvitnoho protsesu v zahalnoosvitnikh zakladakh u konteksti trudovoho navchannya ta tekhnolohiy [The use of modern methods and educational technologies to ensure the quality of the educational process in secondary schools in the context of labor training and technology]. *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitniy shkolakh [Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools]*, 69, 1, 150-156 [in Ukrainian].

2. Golub, G. B., Kogan, Ye. Ya., & Prudnikova, V. A. (2007). Paradigma aktual'nogo obrazovaniya [The paradigm of actual education]. *Voprosy obrazovaniya [Questions of education]*, 2, 20-42 [in Russian].
3. Husyev, V., & Dannik, L. (2008). Perspektivy radykal'nogo vdoskonalennya systemy trudovoho navchannya uchniv [Prospects for radical improvement of the system of labor education of students]. *Trudova pidhotovka v zakladakh osvity [Labor training in educational institutions]*, 5-6, 5-7 [in Ukrainian].
4. *Derzhavnyy standart bazovoyi i povnoyi zahal'noyi serednoyi osvity [State standard of basic and complete general secondary education]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 lystopada 2011 r. № 1392*. Retrieved from <http://zakon2/rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF> [in Ukrainian].
5. *Derzhavnyy standart bazovoyi serednoyi osvity [State standard of basic secondary education]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 veresnya 2020 r. № 898*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> [in Ukrainian].
6. Ivanova, T. V. (2004). Kompetentnostnyy podkhod [Competence-based approach]. *Standarty i monitoring v obrazovanii [Standards and monitoring in education]*, 1, 19-25 [in Russian].
7. *Instruktyvno-metodychni rekomendatsiyi shchodo vykladannya navchalnykh predmetiv u zakladakh zahalnoyi serednoyi osvity u 2021/2022 navchalnomu rotsi [Instructional and methodological recommendations for teaching subjects in general secondary education institutions in the 2021/2022 academic year]*. Retrieved from https://drive.google.com/file/d/18ty4ez868XVjZW_VVT-c-1YjRvrlZ02h/view [in Ukrainian].
8. Kobernyk, O., & Sydorenko, V. (2010). Kontsepsiya tekhnolohichnoyi osvity uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv Ukrainy (proekt) [The concept of technological education of students of secondary schools of Ukraine (project)]. *Trudova pidhotovka v zakladakh osvity [Labor training in educational institutions]*, 6, 3-11 [in Ukrainian].
9. *Monitorynh navchalnykh dosyahnen uchniv (metodychni rekomendatsiyi) [Monitoring student achievement (guidelines)]*. (2010). Cherkasy: CHOIPOP [in Ukrainian].
10. *Monitorynh ta otsinyuvannya yakosti osvity: navchalno-metodychnyy posibnyk do kursu [Monitoring and evaluation of the quality of education: educational and methodical course manual]*. (2021). Ivano-Frankivsk: DVNZ «Prykarpatskyy natsionalnyy universytet imeni Vasylia Stefanyaka» [in Ukrainian].
11. *Natsionalnyy zvit za rezultatamy mizhnarodnoho doslidzhennya yakosti osvity PISA-2018 [National Report on the Results of the International Education Quality Survey PISA-2018]*. (2019). Kyiv: UTSOYAO [in Ukrainian].
12. Nezhnov, P. G., Kardanova, U. Yu., & Yel'konin, B. D. (2011). Otsenka rezul'tatov shkol'nogo obrazovaniya: strukturnyy podkhod [Evaluation of the results of school education: a structural approach]. *Voprosy obrazovaniya [Questions of education]*, 1, 26-43 [in Russian].
13. *Testovi tekhnolohiyi otsinyuvannya klyuchovykh i predmetnykh kompetentnostey uchniv osnovnoyi i starshoyi shkoly [Test technologies for assessing key and subject competencies of primary and secondary school students]: monohrafiya*. (2014). Kyiv: Pedahohichna dumka [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 11.03.2022